

вартість та точне розміщення в просторі (на землі) і був інтегрований з реєстром речових прав на майно. Умисно не проводиться інвентаризація культурних пам'яток та не наносяться їх охоронні зони, на яких заборонена забудова.

3. Електронізація та автоматизація державних послуг, ліцензій, дозволів.

Зовнішнє незалежне оцінювання стало величезним кроком вперед у подоланні корупції, яку ми мали раніше під час вступу до вишів. В електронний формат за жорсткими алгоритмами має бути переведено усе, що лише можливо: робота митниці, податкової, видача всіх дозволів та ліцензій, проведення іспитів та сертифікацій, виплата соціальних допомог за державні кошти.

4. Усунення прогалин у законодавстві.

Корупція часто “вшита” у законодавство, що робить її закононою. Недосконале законодавство спричиняє неефективне управління та множить його помилки. Правки на поправки призводять до того, що такі правові норми уже неможливо виконувати, і на них вже не звертають увагу. Діючи у напівзаконний спосіб, особливо малий та середній бізнес, вже на старті стають порушниками. А відтак, сприймають хабар як максимально швидкий крок до вирішення проблем.

5. Запровадження дієвого державного контролю.

Це забезпечить необґрунтований тиск на бізнес-середовище, спрямує зусилля контролюючих органів не лише на виявлення порушень, але й на їх превенцію. До складання таких систем має бути долучена експертна громадськість.

Одержано 07.06.2022

Дар'я Вікторівна ТУРЕНКО,

*ад'юнкт відділу організації освітньої-наукової підготовки
Харківського національного університету внутрішніх справ*

ПРОЦЕСУАЛЬНІ ТА КРИМІНАЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ОКРЕМИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ ІЗ НЕОСУДНИМИ НЕПОВНОЛІТНИМИ

З метою встановлення питання, чи може бути неповнолітній суб'єктом кримінального правопорушення на слідчого покладається процесуальний обов'язок встановлювати що саме цією особою вчинено конкретне кримінальне правопорушення, а також чи є він

осудним чи неосудним. У зв'язку з цим судово-психіатрична експертиза призначається для дослідження психічного стану неповнолітнього та вирішення питання його осудності (неосудності) і можливого застосування до нього примусових заходів медичного характеру. Перед цим передує низка слідчих (розшукових) дій, в ході яких добувається інформація для проведення такої інформації. Слідчому слід враховувати, що серед психічних захворювань, аномалій у підлітків також часто зустрічаються й психопатії, що проявляються в дісгормонічності емоційно-вольових властивостей особистості, зокрема: підвищена дратливість, агресивність, драчливість, упрямство, сугестивність. Також у них може мати місце і психопатичний розлад потягів: прагнення до бродяжництва (дромоманія), до підпалів (піроманія), до крадіжок (клептоманія) та ін. Нерідко серед неповнолітніх правопорушників зустрічаються особи, які страждають однією з форм олігофренії - дебільністю. Такі підлітки характеризуються розумовим недорозвитком та порушенням емоційно-вольової сфери. Беручи до уваги те, що розумова відсталість може бути наслідком душевного захворювання неповнолітнього, то для виявлення розумової відсталості, доцільно одночасно з судово-психіатричною експертизою призначати також й психолого-психіатричну експертизу. При призначенні судово-психологічної та комплексної психолого-психіатричної експертизи неповнолітнім, експертам зазвичай ставлять наступні питання: яка ступінь розумового розвитку неповнолітнього; чи мають місце в розумовому розвитку підлітка відхилення від нормального рівня характерного для даного віку; чим визвані дані відхилення, та чи не є вони результатом психічного захворювання; чи міг малолітній (неповнолітній) з урахуванням його психічного і фізичного стану правильно сприймати обставини (вказати які) та дати стосовно них адекватні покази; чи міг неповнолітній повністю усвідомити значення своїх дій, або дій вчинених по відношенню до нього; чи міг підліток керувати своїми діями та в якій мірі. При призначенні будь-якої експертизи необхідно забезпечити допомогу неповнолітньому (обвинуваченому, підозрюваному, потерпілому) зі сторони захисника (законного представника) по забезпеченню прав, які пов'язані з провадженням експертизи та пред'явленням матеріалів. Перед призначенням зазначених видів експертиз слідчий повинен ознайомити їх з матеріалами допитів неповнолітніх, батьків чи осіб, які займалися їх вихованням і піклуванням, їх законних представників, викладачів навчальних закладів або представників трудових колективів, друзів, знайомих та ін. якщо неповнолітній працював та ін. Тому слідчому,

дізнавачу, прокурору, судді слід враховувати психологічні особливості при допиті неповнолітніх осіб з психічними вадами. Для того, щоб одержати в ході допиту від осіб з психічними вадами повні, послідовні та достовірні показання, слідчому необхідно знати, як вони впливають на формування показань стосовно вчиненого та поведінку після цього. Слідчий не має права здогадуватись про окремі обставини події та розцінювати як докази. Одним із факторів, на що слід звертати увагу слідчому є своєрідність показань, які свідчать про наявність психічних вад. Так, особи, що страждають дебільністю, дають правильні показання, вони достатньо повно відтворюють картину того, що відбулося. Але недостатня активність та цілеспрямованість психічних процесів зумовлюють простоту та стереотипність відповідей на запитання. У вільній розповіді вони рідко використовують складні речення, невдало підбирають слова для вираження своїх думок. Шепелявість як наслідок недорозвитку мовного апарату приводить до того, що таким особам важко вимовляти складні слова та юридичні терміни. В свою чергу на зміст показань розумово відсталих осіб впливають властивості їх пам'яті та мислення. Вони примітивно, непослідовно та повільно викладають обставини справи, зупиняються на дрібницях чи обставинах, що не мають жодного значення для справи. Вони не завжди в стані дати правильну відповідь на запитання слідчого, і тоді як реакція у них виникає протест або роздратування. При проведенні слідчих дій слід враховувати, що особи з психічними вадами (психопати, епілептики) деталізують до дрібниць, довго зупиняються на одному й тому ж запитанні, схильні до фантазування. Легка навіюваність зумовлює те, що вони нерідко беруть на себе відповідальність за дії, які фактично не вчиняли. Пред'явлення запитань про вчинене особи з психічними аномаліями переживають спокійно та легко. Деякі байдуже ставляться до таких запитань, погоджуючись зі всіма обставинами вчиненого; інші ж неймовірно вперті і заперечують про вчинене. Так, неповнолітньому, що страждав олігофренією у ступені помірної дебільності, слідчий тричі пояснював про вчинене відповідно до ст. 296 КК України, спочатку за ч. 1, потім за ч. 3, і нарешті, за ч. 4 цієї статті. Даний приклад ще раз підкреслює, що такі особи не здатні давати юридичну оцінку своїм діям, будувати та викладати свої показання у такий спосіб, щоб захистити себе, або спростувати дані що стали відомі слідству. Крім того, олігофрени при стверджувальній формі запитання відповідають стверджувально, при заперечній формі - заперечно. Тому таким особам необхідно роз'яснити зміст запитання, з'ясувати чи зрозуміле воно для

них, в чому може допомогти психолог. Показання психопатичних особистостей відрізняються оригінальністю, оскільки у них проявляються емоції, почуття. Їх показання характеризуються яскравими фразами. Вони часто змінюють свої показання, головним чином, залежно від настрою, говорять неправду «без користі». Роздратовані, схильні до вибухових реакцій психопати іноді взагалі замикаються в собі та відмовляються давати показання. У ряді випадків в істеричних психопатів відзначається вибірковість обставин, що мають значення для справи. Факти малозначні, не пов'язані з подією злочину, вони засвоюють надійно, в той час як більш важливі та істотні запам'ятовуються ними однобічно та поверхнево. На практиці часто трапляються параноїдальні психопати, які в ході досудового слідства розвивають бурхливу «діяльність», спрямовану на те, щоб уникнути відповідальності: вони закидають прокурора і суд скаргами, обвинувачуючи слідчого в незаконних методах ведення слідства, а свідків та потерпілих - у даванні завідомо неправдивих показань; вимагають проведення очних ставок, повторних експертиз, змінити запобіжний захід, закрити кримінальну справу під загрозою покінчити життя самогубством, вважаючи, що це найдієвіший захист захисту від обвинувачення. Допит в нічний час може бути проведений тільки у невідкладних випадках. Згідно з ст. 144 КПК України слідчі дії повинні відбуватись за участю захисника, а також у разі потреби й перекладача. У ході допиту потрібно дотримуватись наступних правил: 1) у кабінеті слідчого під час допиту неповнолітніх осіб, зокрема й з психічними вадами, ніхто, крім посадової особи, що веде допит, захисника, перекладача, педагога, спеціаліста не повинен бути присутній; 2) ніщо не повинно відволікати їхню увагу, тому предмета та речі (ножі, вогнепальна зброя, речові докази), що створюють у допитуваного непотрібне зорове чи слухове збудження, слід забрати з кабінету. При допиті необхідно виключити сторонні джерела звуку (стаціонарний, мобільний телефони, телевізор, радіо, зачинити вікна), які розсіюють увагу та знижують ефективність мисленої діяльності; 3) під час допиту вони не повинні курити, тримати в роті та в руках сторонні предмети. Допитуваний і перекладач мають знаходитись на відстані одного-двох метрів один від одного. Це забезпечить точність і повноту показань; 4) незрозумілі слова, фрази, спеціальні терміни, абстрактні поняття необхідно повторювати двічі, якщо ж вони погано сприймаються, то слід написати їх, щоб допитуваний зміг прочитати їх; 5) можна допитувати неповнолітнього на добу тільки 2 години, з перервою через кожний час допиту. При допиті свідків, потерпілих,

обвинувачених, що страждають заїканням, слід враховувати, що ці особи недостатньо активні у вільній розповіді. Їхня мова малопереконлива, монотонна, відповіді незрозумілі. Такі допитувані спочатку проговорюють про себе відповідь, а потім вимовляють її вслух. Вони зосереджуються не на тому, як логічно обґрунтувати свою позицію, а на тому, як легше висловити свою думку. Тому слідчий повинен бути особливо терплячим. Результати слідчих (розшукових) дій будуть обов'язково використанні експертами при вирішенні питання стосовно осудності чи неосудності неповнолітнього. Втім, підняті питання потребують окремого дослідження або наукового вивчення. Прошу учасників наукового заходу прийняти участь у обговоренні піднятих питань та наданих пропозицій.

Список бібліографічних посилань

1. Кримінальний процесуальний кодекс України станом на 10 квітня 2022 року. Харків. Право. 430 с.

Одержано 27.05.2022

Максим Анатолійович ТЮТЮННИК,

курсант групи Ф4-303

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

доцент кафедри цивільно-правових дисциплін факультету № 4

Харківського національного університету внутрішніх справ,

*кандидат юридичних наук **М. А. Тіхонова***

ЩОДО ЗАХИСТУ ПРАВ НА ТОРГОВЕЛЬНІ МАРКИ

У сучасних ринкових умовах категорія “торгова марка” – це позначення, яке вирізняє товари та послуги одних осіб серед таких самих або споріднених з ними товарів і послуг інших осіб [1]. Вона набуває все більшого значення в економіці, а звідси значущість проблем формування і керування торговельними марками багато в чому визначається розвитком конкуренції. Закордонні виробники, активно використовуючи концепцію брендингу, створюють стійкі конкурентні переваги своїх торговельних марок у свідомості споживачів. Власне кажучи, на сучасному ринку триває боротьба торговельних марок і їхніх рекламних образів за місце на сучасному ринку.

З розширенням ринків і зміною структури виробництва і розповсюдження товарів і послуг торговельні марки почали ідентифікувати